

رصد وضعیت صنایع دستی کشور (۱): بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۸۲۳
کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۴/۴/۲۲

عنوان گزارش:

رصد وضعیت صنایع دستی کشور (۱):
بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی

نوع گزارش: طرح/لایحه راهبردی نظارتی پیش‌نویس قانونی

نام دفتر:

مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

محمدامین گزار (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

اظهار نظر کنندگان:

مونا خورشیدی (دفتر مطالعات اجتماعی)، محمدحسین مرادی (دفتر مطالعات بخش عمومی)

ناظر علمی:

موسی بیات

ناظر علمی خارج از مرکز:

کریم علمدار (مدیر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)

همکار:

عاطفه عبدی (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

همکار خارج از مرکز:

محمدحسین عسگرپور (مدیرکل حمایت از تولید صنایع دستی)

گرافیک و صفحه‌آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی‌راد

واژه‌های کلیدی:

۱. رصد دوره‌ای
۲. صنایع دستی
۳. بیمه هنرمندان و شاغلین

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۱/۱۵

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. بررسی آمارها.....	۸
۱-۲. تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۴۰۳.....	۸
۲-۲. وضعیت دهک‌بندی افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) در سال ۱۴۰۳.....	۱۱
۲-۳. علل کاهش افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳.....	۱۳
۳. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۱۳
منابع و مآخذ.....	۱۴

فهرست جداول

جدول ۱. وضعیت تعداد افراد تحت پوشش بیمه قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۴۰۳.....	۹
جدول ۲. وضعیت دهک‌بندی افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ در سال ۱۴۰۳.....	۱۲

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. نمودار میزان تغییرات تعداد افراد تحت پوشش بیمه قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ طی سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۳.....	۱۰
شکل ۲. نمودار ۲ درصد افراد تحت پوشش و فاقد بیمه به تفکیک قالیبافان و بافندگان فرش و سایر رشته‌های صنایع دستی.....	۱۱
شکل ۳. نمودار وضعیت دهک‌بندی افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ در سال ۱۴۰۳.....	۱۲

رصد وضعیت صنایع دستی کشور (۱): بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی

چکیده

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که لازم است برای حمایت از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی صورت گیرد، بیمه کردن آنان است. در ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی، مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، دولت به اقدام در راستای اجرای قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه کردن واجدین شرایط این قانون مکلف شده است. میزان افراد تحت پوشش این قانون در سال ۱۳۸۸، حدود ۱۷۱۷۹۹ نفر و این میزان در سال ۱۴۰۳، حدود ۱۹۶۱۵۱ نفر بوده است. این ارقام به معنای آن است که به‌رغم گذشت ۱۵ سال از ابلاغ قانون مذکور، تعداد افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۳، تنها ۲۴۳۵۲ نفر بیش از این تعداد در سال اول اجرای این قانون است. میزان افراد تحت پوشش طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲، دارای روند افزایشی بوده و به‌طور میانگین سالیانه ۳۵/۷ درصد رشد داشته است و طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳، تعداد بیمه‌شدگان از محل قانون مذکور، دائماً در حال کاهش بوده و به‌طور میانگین سالیانه ۸/۶ درصد کاهش یافته است. از مهم‌ترین دلایل این کاهش می‌توان به تشدید نظارت‌های سازمان تأمین اجتماعی برای جلوگیری از پوشش افراد شاغل در رشته‌های غیر صنایع دستی، تغییر شغل و حرفه برخی از هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه و عدم استطاعت مالی این افراد اشاره کرد.

بیان / شرح مسئله

در راستای ارزیابی عملکرد ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ و بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، لازم است تا میزان و وضعیت افراد تحت پوشش بیمه قانون مذکور به صورت دوره‌ای مورد بررسی قرار گیرد. از این رو در این گزارش به بررسی آماری وضعیت پوشش بیمه‌ای هنرمندان صنایع دستی طی سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۳ پرداخته شده است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

- میزان افراد تحت پوشش قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ در سال ۱۳۸۸، حدود ۱۷۱۷۹۹ نفر و این میزان در سال ۱۴۰۳، حدود ۱۹۶۱۵۱ نفر بوده است. این ارقام به معنای آن است که هرغم گذشت ۱۵ سال از ابلاغ قانون مذکور، تعداد افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۳، تنها ۲۴۳۵۲ نفر بیش از این تعداد در سال اول اجرای این قانون است.

- میزان افراد تحت پوشش طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲، دارای روند افزایشی بوده و به طور میانگین سالیانه ۳۵/۷ درصد رشد داشته و طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳، تعداد بیمه‌شدگان از محل قانون مذکور، دائماً در حال کاهش بوده و به طور میانگین سالیانه ۸/۶ درصد کاهش یافته است.

- در حال حاضر از مجموع ۱۹۶۱۵۱ نفری که در سال ۱۴۰۳ تحت پوشش تحت قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۸۸، بیش از ۸۰ درصد افراد، به میزان ۱۶۴۵۴۵ نفر از قالیبافان و بافندگان فرش و کمتر از ۲۰ درصد افراد یعنی تنها ۳۲۶۰۶ نفر از هنرمندان سایر رشته‌های صنایع دستی هستند.

- مبنی بر استعلام صورت گرفته از پایگاه رفاه ایرانیان، بیشترین میزان از جمعیت افراد تحت پوشش بیمه صنایع دستی، به ترتیب ذیل دهک چهارم با ۲۳۸۸۱ نفر، دهک سوم با ۲۳۵۹۲ نفر و دهک پنجم با ۲۲۷۹۴ نفر قرار گرفته است. همچنین کمترین میزان از جمعیت افراد تحت پوشش بیمه مذکور، به ترتیب ذیل دهک دهم با ۱۱۷۰۵ نفر، دهک یکم با ۱۳۸۸۷ نفر و دهک نهم با ۱۶۸۸۶ نفر قرار گرفته است.

- طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳ تعداد هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه با کاهش میانگین ۸/۶ درصد به طور سالیانه به ۱۹۶۱۵۱ نفر در سال ۱۴۰۳ رسیده که تشدید نظارت‌های سازمان تأمین اجتماعی برای جلوگیری از پوشش افراد شاغل در رشته‌های غیر صنایع دستی، تغییر شغل و حرفه برخی از هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه و عدم استطاعت مالی این افراد، از مهم‌ترین دلایل این کاهش بوده است.

۱. مقدمه

یکی از بخش‌هایی که می‌تواند نقش مؤثری در شکوفایی اقتصاد کشور ایفا کند، صنایع دستی است. از آنجاکه صنایع دستی سابقه دیرینه‌ای در کشور دارد و از دیرباز هنرمندانی در سراسر ایران در این زمینه مشغول به فعالیت بوده‌اند، ظرفیت بالایی برای پیشرفت اقتصادی کشور و مناطق مختلف کشور می‌تواند ایفا کند. علاوه بر این، صنایع دستی به دلیل اصالت هنری و تمدنی که دارد، می‌تواند آثار مثبتی بر هم‌افزایی فرهنگی به همراه داشته باشد. از این رو لازم است دولت، اقدامات لازم در راستای حمایت از رونق تولید و بازار صنایع دستی و بهبود معیشت و رفاه هنرمندان و فعالان این حوزه را به عمل آورد.

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که لازم است برای حمایت از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی صورت گیرد، بیمه کردن آنهاست. در واقع لازم است تا با فراهم کردن امکانات بیمه‌ای برای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، میزانی از امنیت شغلی را برای آنان فراهم کرد. در ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، دولت به اقدام در راستای اجرای قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه کردن واجدین شرایط این قانون مکلف شده است. در راستای ارزیابی میزان تحقق این قانون، لازم است تا میزان و وضعیت افراد تحت پوشش بیمه قانون مذکور به صورت دوره‌ای مورد بررسی قرار گیرد. از این رو در این گزارش تلاش شده است تا ضمن بررسی تحقق پوشش بیمه‌ای افراد فوق، علل تغییر و تحولات میزان آن طی سال‌های اجرای این قانون بررسی شود.

۲. بررسی آمارها

۲-۱. تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۴۰۳

تعداد بیمه‌شدگان از طریق قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸، در جدول ۱، نشان داده شده است. مطابق با این جدول، میزان افراد تحت پوشش این بیمه، طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲، دارای روند افزایشی بوده و به‌طور میانگین سالیانه ۳۵/۷ درصد رشد داشته است [۱]. این در حالی است که طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳، تعداد بیمه‌شدگان از محل قانون مذکور، دائماً در حال کاهش بوده و به‌طور میانگین سالیانه ۸/۶ درصد کاهش یافته است. شایان ذکر است میزان افراد تحت پوشش این قانون در سال ۱۳۸۸، حدود ۱۷۱۷۹۹ نفر و این میزان در سال ۱۴۰۳، حدود ۱۹۶۱۵۱ نفر بوده است [۱]. این ارقام به معنای آن است که به‌رغم گذشت ۱۵ سال از ابلاغ قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار)، تعداد افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۳، تنها ۲۴۳۵۲ نفر بیش از این تعداد در سال اول اجرای این قانون است. به عبارت دیگر میزان افزایش پوشش بیمه‌ای شاغلین صنایع دستی کشور طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۴۰۳، به‌طور میانگین سالیانه تنها حدود ۲/۸ درصد بوده است.

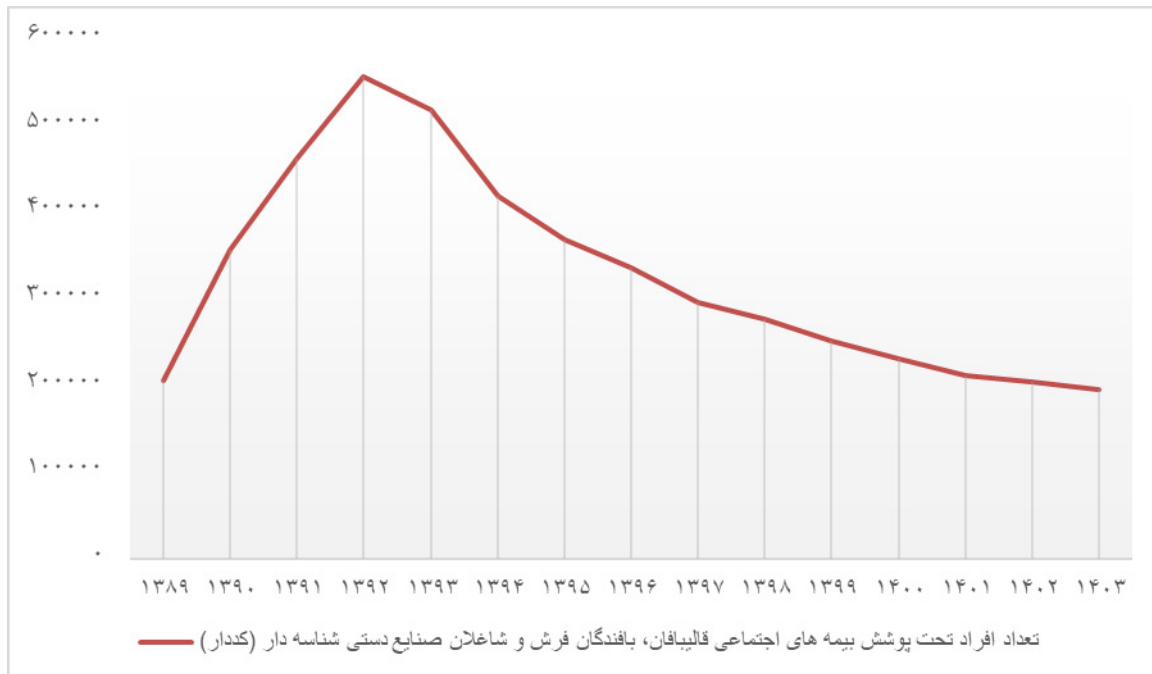
جدول ۱. وضعیت تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۴۰۳ [۱]

تعداد بیمه‌شدگان			
سال	تعداد	میزان تغییرات	میزان رشد
۱۳۸۸	۱۷۱۷۹۹	-	-
۱۳۸۹	۲۰۵۶۲۸	۳۳۸۲۹	۱۹/۷
۱۳۹۰	۳۵۶۷۴۵	۱۵۱۱۱۷	۷۳/۵
۱۳۹۱	۴۶۱۴۷۵	۱۰۴۷۳۰	۲۹/۴
۱۳۹۲	۵۵۶۰۸۰	۹۴۶۰۵	۲۰/۵
۱۳۹۳	۵۱۷۹۶۳	-۳۸۱۱۷	-۶/۹
۱۳۹۴	۴۱۹۳۱۸	-۹۸۶۴۵	-۱۹
۱۳۹۵	۳۶۸۳۲۱	-۵۰۹۹۷	-۱۲/۲
۱۳۹۶	۳۳۶۷۱۶	-۳۱۶۰۵	-۸/۶
۱۳۹۷	۲۹۵۵۶۷	-۴۱۱۴۹	-۱۲/۲
۱۳۹۸	۲۷۷۰۰۶	-۱۸۵۶۱	-۶/۳
۱۳۹۹	۲۵۲۱۶۸	-۲۴۸۳۸	-۹
۱۴۰۰	۲۳۱۰۷۶	-۲۱۰۹۲	-۸/۴
۱۴۰۱	۲۱۱۷۵۲	-۱۹۳۲۴	-۸/۴
۱۴۰۲	۲۰۴۰۳۰	-۷۷۲۲	-۳/۶
۱۴۰۳	۱۹۶۱۵۱	-۷۸۷۹	-۳/۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

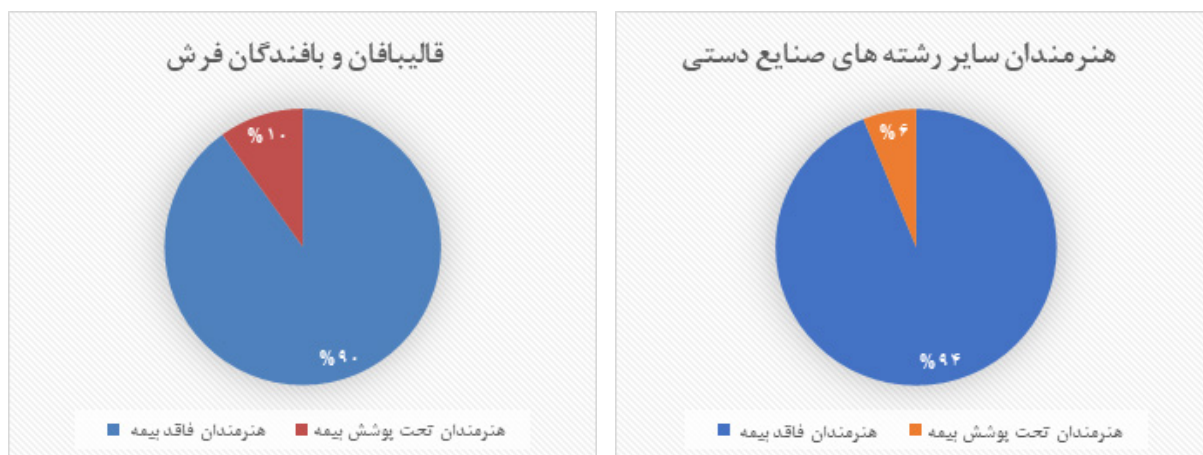
مطابق با جدول ۱، طی سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۲، تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) به‌طور میانگین سالیانه نزدیک به ۹۶۰۰۰ نفر افزایش داشته است [۱]. مهم‌ترین علت روند افزایشی بیمه‌شدگان شاغلین صنایع دستی طی سال‌های مذکور، فقدان بازرسی کارشناسی توسط سازمان تأمین اجتماعی بوده است. در واقع از آنجا که میزان سهم بیمه پرداختی بیمه‌گذاران نسبت به سایر بیمه‌های حمایتی میزان کمتری است، افراد بسیاری تمایل داشتند تا در سایه فقدان نظارت‌های سازمان تأمین اجتماعی، خود را به‌عنوان شاغل صنایع دستی و قالیبافی معرفی کرده و تحت پوشش این بیمه قرار گرفتند. از این رو میزان افراد تحت پوشش، دو سال پس از اجرای این قانون، بیش از دو برابر شد. این در حالی است که طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳، تعداد این افراد، به‌طور میانگین سالیانه حدود ۳۲۰۰۰ کاهش یافته است. شایان ذکر است بیشترین میزان افزایش در سال ۱۳۹۰، به میزان ۱۵۱۱۱۷ نفر و بیشترین میزان کاهش در سال ۱۳۹۴ به میزان ۹۸۶۴۵ نفر بوده است [۱].

شکل ۱. نمودار میزان تغییرات تعداد افراد وضعیت تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ طی سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۳ [۱]

براساس آخرین برآورد صورت گرفته توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، تعداد شاغلین و هنرمندان صنایع دستی حدود ۲ میلیون نفر است که از این میزان نزدیک به ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر از قالیبافان و بافندگان فرش و حدود ۵۰۰ هزار نفر از هنرمندان سایر رشته‌های صنایع دستی هستند [۲]. در حال حاضر از مجموع ۱۹۶۱۵۱ نفری که در سال ۱۴۰۳ تحت پوشش **قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی مصوب سال ۱۳۸۸**، بیش از ۸۰ درصد افراد، به میزان ۱۶۴۵۴۵ نفر از قالیبافان و بافندگان فرش و کمتر از ۲۰ درصد افراد یعنی تنها ۳۲۶۰۶ نفر از هنرمندان سایر رشته‌های صنایع دستی هستند [۳]. این آمار نشان می‌دهد که بخش عمده‌ای از بیمه‌شدگان را قالیبافان و بافندگان فرش تشکیل می‌دهند. این موضوع به دلیل آن است که قالیبافان و بافندگان فرش از سال ۱۳۷۶ تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند، در حالی که سایر هنرمندان و شاغلین صنایع دستی از سال ۱۳۸۸ شامل بیمه شده‌اند. شایان ذکر است تنها ۱۱ درصد از قالیبافان و بافندگان فرش و تنها حدود ۶ درصد از هنرمندان سایر رشته‌های صنایع دستی تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند [۳]. این موضوع نشان می‌دهد، ماده (۲) **قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی** مبنی بر اجرای قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه کردن واجدین شرایط این قانون توسط دولت، به‌طور کامل محقق نشده و **حدود ۹۴ درصد از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی تحت پوشش بیمه مذکور قرار نگرفته‌اند.**

شکل ۲. نمودار ۲ درصد افراد تحت پوشش و فاقد بیمه به تفکیک قالیبافان و بافندگان فرش و سایر رشته های صنایع دستی

مأخذ: نگارنده

۲-۲. وضعیت دهک بندی افراد تحت پوشش بیمه های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کددار) در سال ۱۴۰۳

در جدول ۲، دهک بندی افراد تحت پوشش بیمه های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کددار) در سال ۱۴۰۳ مبنی بر استعلام صورت گرفته از پایگاه رفاه ایرانیان نشان داده شده است. مطابق با جدول مذکور، بیشترین میزان از جمعیت افراد تحت پوشش این بیمه، به ترتیب ذیل دهک چهارم با ۲۳۸۸۱ نفر، دهک سوم با ۲۳۵۹۲ نفر و دهک پنجم با ۲۲۷۹۴ نفر قرار گرفته است [۴]. همچنین کمترین میزان از جمعیت افراد تحت پوشش بیمه مذکور، به ترتیب ذیل دهک دهم با ۱۱۷۰۵ نفر، دهک یکم با ۱۳۸۸۷ نفر و دهک نهم با ۱۶۸۸۶ نفر قرار گرفته است [۴]. شایان ذکر است، بررسی های صورت گرفته نشان می دهد، ترکیب دهک بندی افراد تحت پوشش بیمه یاد شده، در سال های گذشته نیز مشابه سال ۱۴۰۳ بوده و تفاوت معناداری نداشته است. از این رو دهک بندی سال های قبل، مورد بررسی قرار نگرفته است.

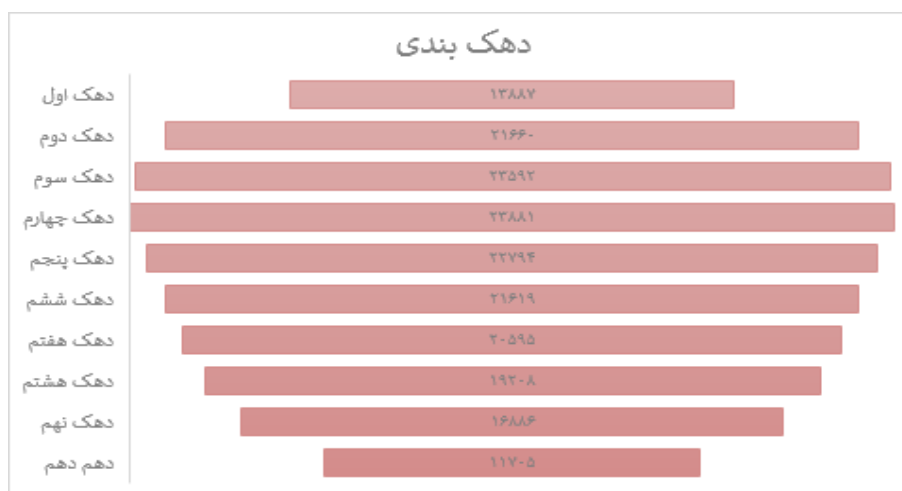

جدول ۲. وضعیت دهک‌بندی افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ در سال ۱۴۰۳ [۴]

دهک	تعداد	درصد از کل
۱	۱۳۸۸۷	۷
۲	۲۱۶۶۰	۱۱
۳	۲۳۵۹۲	۱۲
۴	۲۳۸۸۱	۱۲
۵	۲۲۷۹۴	۱۲
۶	۲۱۶۱۹	۱۱
۷	۲۰۵۹۵	۱۰
۸	۱۹۲۰۸	۱۰
۹	۱۶۸۸۶	۹
۱۰	۱۱۷۰۵	۶
مجموع	۱۹۶۱۵۸	۱۰۰

مطابق با آنچه در شکل ۳ نشان داده شد، حدود ۵۴ درصد از افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) در سال ۱۴۰۳ ذیل دهک‌های اول الی پنجم و حدود ۴۶ درصد از این افراد ذیل دهک‌های ششم الی دهم قرار گرفته‌اند. این موضوع به معنای آن است که افرادی که تحت پوشش بیمه مذکور قرار گرفته‌اند، غالباً از افراد کم‌برخوردار از نظر اقتصادی بوده‌اند. بنابراین می‌توان ارزیابی کرد که اهداف بیمه یاد شده برای حمایت اقتصادی از فعالان و هنرمندان صنایع دستی با محوریت پوشش بیمه‌ای تا حد مناسبی محقق شده است.

شکل ۳. نمودار وضعیت دهک‌بندی افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب سال ۱۳۸۸ در سال ۱۴۰۳ [۴]

۲-۳. علل کاهش افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالببافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳

الف) توقف فعالیت افراد تحت پوشش بیمه

یکی از مهم‌ترین دلایل قطع بیمه افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالببافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار)، توقف فعالیت‌های آنان بوده است. به عبارت دیگر فعالیت برخی از شاغلین صنایع دستی که تحت پوشش بیمه مذکور قرار داشته‌اند، به دلایلی از قبیل مهاجرت به خارج از کشور، تغییر شغل و حرفه، فوت و مواردی از این قبیل، متوقف شده است. بنابراین حق بیمه خود را پرداخت نکرده و یا شرایط لازم برای استمرار بیمه بودن آنان توسط کارشناسان سازمان تأمین اجتماعی احراز نشده است. از این رو از شمول بیمه یاد شده، خارج شده‌اند [۲].

ب) افزایش کمی و ارتقای کیفی بازرسی کارشناسی توسط سازمان تأمین اجتماعی

بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد در سال‌های ابتدایی اجرای قانون پوشش بیمه‌های اجتماعی قالببافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار)، بازرسی و نظارت‌های لازم توسط سازمان تأمین اجتماعی صورت نگرفته بود. همچنین در بازرسی‌های انجام شده از دقت لازم برخوردار نبوده است. در نتیجه بخشی از افرادی که طی سال‌های ابتدایی این قانون تحت پوشش بیمه مذکور قرار گرفتند، از شاغلین و فعالین صنایع دستی نبوده‌اند. از این رو با تشدید بازرسی‌های کارشناسی توسط سازمان تأمین اجتماعی در سال‌های بعد، بخشی از متخلفین شناسایی شده و بیمه آنان قطع شد [۲].

پ) عدم استطاعت مالی افراد تحت پوشش بیمه

مطابق با اطلاعات ارائه شده از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، حدود ۴۵۰۰۰ نفر از افرادی که طی سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ از پوشش بیمه‌ای خارج شده‌اند، به علت عدم پرداخت حق بیمه ظرف مهلت قانونی از زمره بیمه‌پردازان بوده‌اند. مطابق با استعلام صورت گرفته از پایگاه رفاه ایرانیان ذیل این وزارتخانه، تمامی این افراد در گروه اقسار کم‌برخوردار جامعه و ذیل دهک‌های اول تا سوم بوده‌اند. بنابراین علت اصلی عدم پرداخت حق بیمه توسط آنان عدم استطاعت مالی بوده است. این موضوع، ضروری است دولت، اقدامات لازم در راستای حمایت اقتصادی جهت پوشش بیمه‌ای این افراد را صورت دهد [۱].

۳. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در جمع‌بندی بررسی وضعیت میزان افراد تحت پوشش قانون بیمه اجتماعی قالببافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ می‌توان بیان کرد که در سال ۱۳۸۸، حدود ۱۷۱۷۹۹ نفر و این میزان در سال ۱۴۰۳، حدود ۱۹۶۱۵۱ نفر بوده که این ارقام به معنای آن است که به‌رغم گذشت ۱۵ سال از ابلاغ قانون مذکور، تعداد افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۳، تنها ۲۴۳۵۲ نفر بیش از این تعداد در سال اول اجرای این قانون است. علاوه بر این میزان افراد تحت پوشش طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲، دارای روند افزایشی بوده و به‌طور میانگین سالانه ۳۵/۷ درصد رشد داشته و طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳، تعداد بیمه‌شدگان از محل قانون مذکور، دائماً در حال کاهش بوده و به‌طور میانگین سالانه ۸/۶ درصد کاهش یافته است. از مهم‌ترین دلایل این کاهش می‌توان به تشدید نظارت‌های سازمان تأمین اجتماعی برای جلوگیری از پوشش افراد شاغل در رشته‌های غیر صنایع دستی، تغییر شغل و حرفه برخی از هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه و عدم استطاعت مالی این افراد اشاره کرد. در ادامه

۱. لازم به ذکر است یکی از بنیادی‌ترین دلایل قطع بیمه‌های خاص، بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی است که در شکل‌گیری سایر عوامل نقش غیر قابل انکاری دارد. جلسه کسب اطلاعات بیشتر به گزارش نظارتی بر ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) با موضوع بیمه هنرمندان صنایع دستی به شماره مسلسل ۲۰۳۱۰ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۱ مراجعه نمایید.

پیشنهادی در راستای تقویت نظارت بر وضعیت پوشش بیمه‌ای هنرمندان و شاغلان صنایع دستی ارائه می‌شود:
- در راستای افزایش نظارت‌پذیری وضعیت پوشش بیمه‌ای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی پیشنهاد می‌شود با همکاری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وضعیت تعداد و دهک‌بندی افراد تحت پوشش قانون بیمه اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ به صورت سالیانه رصد و گزارشی در این زمینه تهیه و منتشر شود.

منابع و مآخذ

- [۱] استعلام دریافتی از سازمان تأمین اجتماعی کشور در پاسخ به نامه ۳۱۴۷۰۵۲ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۰۷.
- [۲] استعلام دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در پاسخ به نامه ۳۱۴۷۰۵۲ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۰۷.
- [۳] استعلام دریافتی از سازمان تأمین اجتماعی به شماره نامه ۱۴۰۳/۳۳۴۵/۷۴۰۰ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۳۰.
- [۴] استعلام دریافتی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به شماره نامه ۱۷۶۰۲۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۰.

گزیده سیاستی

تشدید نظارت‌های سازمان تأمین اجتماعی برای جلوگیری از پوشش افراد شاغل در رشته‌های غیر صنایع دستی، تغییر شغل و عدم استطاعت مالی این افراد دلایل اصلی کاهش میانگین سالیانه ۸.۶ درصدی تعداد بیمه‌شدگان این حوزه طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳ است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir